

เตรียมตัวผู้ประกอบการในการทำธุรกิจ จะต้องรู้อะไรบ้างเพื่อกันพลาด

การประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ประกอบการควรมีความรู้ในด้านกฎหมายบ้างพอสมควร หากตนเองไม่มีความรู้ด้านกฎหมายก็ควรหาผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายมาให้คำแนะนำ เพราะการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งในรูปแบบของบริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือแม้แต่เป็นเจ้าของกิจการคนเดียวก็ล้วนแล้วแต่จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายทั้งสิ้น

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะเลยไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของกฎหมาย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวหรือมักจะมองข้ามไป หากไม่เกิดปัญหาหรือข้อพิพาทขึ้นก็มักจะไม่คิดถึงเรื่องกฎหมาย ทั้งๆ ที่จริงแล้วการประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตามล้วนต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายทั้งสิ้น การที่ผู้ประกอบการประเภทย่อยๆทำตามใจตัวเองทำให้ถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่เริ่มและยึดหลักกฎหมายในการดำเนินกิจการเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เพราะหากเกิดข้อพิพาททางกฎหมายขึ้นไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผิดหรือฝ่ายถูกก็มักจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินการเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการจึงควรคำนึงถึงหลักการประกอบการตามสุภาพคติไทยที่ว่า"กันไว้ดีกว่าแก้"

หากจะประกอบกิจการโดยก่อตั้งเป็นบริษัทในการเริ่มดำเนินการล้วนแต่มีข้อกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ในเริ่มต้นจะต้องมีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท โดยมีผู้ร่วมกิจการ 7 คน ซึ่งเป็นข้อบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย เมื่อก่อตั้งเป็นบริษัทขึ้นมาแล้ว บริษัทจะมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีความรับผิดชอบของตนเองแยกออกจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของกิจการ (ผู้ถือหุ้น) บริษัทจะอยู่ภายใต้การบริหารของกรรมการ ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งหรือถอดถอนได้จากผู้ถือหุ้น ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัดเพียงเงินที่ยังมิได้ชำระค่าหุ้นเท่านั้น หากผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้นเต็มจำนวนไปแล้วก็ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนนอกเหนือจากนั้นอีก แต่ผู้ซึ่งเป็นกรรมการของบริษัท มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย เช่น จะต้องทำบัญชีของบริษัทรายการบัญชี ซึ่งหากกรรมการของบริษัทไม่ดำเนินการก็就会有ความผิด การไม่ส่งบัญชีของบริษัทรายการบัญชีนอกจากบริษัทจะต้องเสียค่าปรับแล้ว ตัวกรรมการยังมีโทษทางอาญาอีกด้วย

หรือแม้แต่การประกอบกิจการที่ผู้ดำเนินการเป็นเจ้าของคนเดียว ประกอบธุรกิจขายสังหาริมทรัพย์ เช่น เครื่องประดับ รองเท้า เครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป ฯลฯ หากสินค้าที่จำหน่ายมีราคาเกินกว่า 20,000 บาท ในการขายจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือว่ามีกรตกลงซื้อขายสินค้ากัน มีการวางมัดจำหรือชำระราคาสินค้าบางส่วน เพราะหากไม่มีหลักฐานตามข้างต้นเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ดังนั้นในการซื้อขายสินค้าต่างๆ ในขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าจะต้องมีการทำใบสั่งซื้อสินค้า หรือจะต้องมีการให้เครดิตเงินที่ต้องชำระโดยทำหลักฐานเป็นหนังสือ การส่งมอบสินค้าจะต้องทำใบส่งสินค้าโดยมีรายละเอียดของใบส่งสินค้า ดังนี้ รายการสินค้า ราคาสินค้า ชื่อผู้ส่งสินค้า และผู้รับสินค้า นอกจากนี้ยังจะต้องให้ผู้ซื้อสินค้าหรือตัวแทนเซ็นชื่อรับมอบสินค้าเวลาที่ไปจัดส่งสินค้าอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานว่ามีการซื้อขายสินค้ากันจริง เพราะหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็จะนำมาฟ้องคดีกันได้หรือหากต้องการเช่าตึกเพื่อใช้เป็นสำนักงาน การทำสัญญาเช่าสังหาริมทรัพย์นั้นต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย และระยะเวลาเช่า

ไม่เกิน 3 ปี หากต้องการเช่าเป็นระยะเวลาเกินกว่า 3 ปี ก็จะต้องนำสัญญาเช่าไปจดทะเบียนการเช่าที่กรมที่ดิน เพราะการเช่าอสังหาริมทรัพย์เกิน 3 ปี กฎหมายกำหนดให้ไปจดทะเบียนการเช่าที่กรมที่ดิน สัญญาเช่าที่มีได้จดทะเบียนที่กรมที่ดินถึงแม้ในสัญญาจะระบุระยะเวลาเช่ากันไว้เกินกว่า 3 ปี ก็จะมีผลบังคับใช้เพียง 3 ปี

เมื่อประกอบธุรกิจแล้วมีการซื้อขายสินค้า มีการทำสัญญาเช่าก็ต้องมีการชำระค่าสินค้าหรือค่าเช่า บางครั้งอาจชำระเป็นเช็ค ซึ่งเช็คตามกฎหมายถือเป็นตราสารชนิดหนึ่งเพื่อประโยชน์ในทางการเงิน การส่งจ่ายเช็คโดยที่ไม่มีเงินในบัญชี หรือมีเงินในบัญชีไม่พอเมื่อครบกำหนดตามเช็ค อาจมีโทษทางอาญาทั้งจำหรือปรับ หากผู้ประกอบการขาดความเข้าใจในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับเช็ค ผลสุดท้ายอาจทำให้ผู้ประกอบการต้องรับโทษทางอาญาโดยที่ผู้ประกอบการไม่มีเจตนาจะไม่ชำระเงินตามเช็ค แต่อาจเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยก็เป็นได้ ในการประกอบกิจการหากต้องมีการทำสัญญากับบุคคลภายนอก ถ้อยคำในสัญญา บางครั้งเป็นภาษากฎหมาย ผู้ประกอบการอาจไม่เข้าใจกับภาษากฎหมาย เมื่อผู้ประกอบการลงนามในสัญญานั้นไปแล้วก็เท่ากับผูกพันตนไปกับสัญญานั้น ทั้งที่ยังไม่เข้าใจข้อสัญญาอย่างถ่องแท้ ซึ่งส่งผลให้อาจเสียเปรียบกับคู่สัญญาได้

ปัญหาและข้อพิพาทต่างๆของผู้ประกอบการในการทำธุรกิจก็มักเกิดจากความไม่เข้าใจหรือขาดความรู้ทางด้านกฎหมายของตัวผู้ประกอบการ รวมถึงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องกฎหมายอันจะนำมาซึ่งความเสียหายในอนาคต ดังนั้น ก่อนที่จะประกอบธุรกิจรูปแบบใดก็ตาม นอกจากจะศึกษาหาความรู้ในเรื่องตัวสินค้า กระบวนการผลิต วิธีการตลาด ฯลฯ ผู้ประกอบการควรศึกษาหาความรู้ในด้านกฎหมายควบคู่ไปด้วย อาจไม่ต้องศึกษาจนเชี่ยวชาญเท่ากับนักกฎหมาย แต่ก็ควรศึกษาจนถึงขั้นเข้าใจจนไม่ทำให้ใครมาเอาเปรียบได้ หากไม่สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ก็ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หรือนักกฎหมาย

ตัวอย่างของการไม่ให้ความสำคัญในเรื่องกฎหมายจนเกิดความเสียหาย เช่น นายดำ ประกอบธุรกิจขายคอมพิวเตอร์ ได้ตกลงขายคอมพิวเตอร์ให้กับนายแดง จำนวน 10 เครื่อง คิดเป็นเงิน สองแสนบาท แต่ไม่ได้ทำสัญญาซื้อขายเป็นหนังสือแต่ตกลงซื้อขายกันด้วยวาจา เมื่อถึงกำหนดส่งสินค้าและชำระเงินค่าสินค้าหากนายแดง ซึ่งเป็นผู้ซื้อปฏิเสธไม่รับสินค้าที่นายดำ จัดส่งไปให้ นายดำ ก็ไม่สามารถบังคับให้นายแดง รับสินค้าและชำระเงินค่าสินค้าได้ เนื่องจากการขายสินค้านี้ดั่งกล่าวเป็นการขายสินค้าซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์มีมูลค่ารวมเกินกว่า สองหมื่นบาท กฎหมายกำหนดให้ต้องมีหลักฐานการซื้อขายเป็นหนังสือ หรือมีการวางมัดจำชำระหนี้บางส่วน หากไม่ดำเนินการดั่งกล่าว ก็ไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ส่งผลให้นายดำ ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่ซื้อคอมพิวเตอร์นั่นเอง รวมถึงค่าขนส่งด้วย แต่หากนาย ดำ ได้เรียกมัดจำไว้จากนายแดง โดยทำเป็นใบเสร็จว่าได้รับมัดจำแล้ว และให้นายแดง ลงลายมือชื่อเป็นผู้จ่ายเงินมัดจำไว้ ผลในทางกฎหมายนายดำ สามารถนำไปเสร็จรับเงินมัดจำมาเป็นหลักฐานฟ้องร้องต่อศาล เพื่อบังคับให้นายแดง รับสินค้า และชำระเงินค่าสินค้านั้นได้

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เพิ่มออกบังคับใช้เร็วๆ นี้ คือพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งได้มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 โดยบัญญัติให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552 มีเหตุผลในการประกาศใช้ ดังนี้

“โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิต ที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้นยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย สุขภาพอนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากระยะในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือนำเข้าหรือตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

โดยสรุปแล้วจะพบว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการ “คุ้มครองผู้บริโภค” ที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม ดังนั้น ในฐานะที่เราเป็นผู้ประกอบการ SMEs ที่ย่อมต้องมีความตื่นตัว รับรู้ และตอบสนองให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการประกอบธุรกิจที่ผู้ประกอบการทุกรายจะต้องทำบัญชี ไม่เพียงแต่เฉพาะทำรายการรับเงินเข้าหรือจ่ายเงินออกเพื่อให้ทราบผลกำไรขาดทุน งบดุล หรืองบกระแสเงินสดเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการต้องลงบัญชีให้ถูกต้อง ถูกวิธี และถูกกฎหมาย เมื่อใดที่เจ้าหน้าที่สรรพากรเข้ามาตรวจสอบจะได้ไม่ต้องวิตกกังวล เพราะมีเอกสารให้ตรวจสอบอย่างครบถ้วน มาดูรายละเอียดกันว่าทำบัญชีอย่างไรให้สรรพากรยอมรับได้

ผู้ประกอบการจะทำบัญชีได้อย่างถูกต้องนั้น มีผู้เชี่ยวชาญทางบัญชีเคยบอกกล่าวไว้ว่า ในเบื้องต้นผู้ทำบัญชีจะต้องมีความรู้ในธุรกิจที่ทำให้ดีเสียก่อน นอกจากนี้ ก็ต้องมีระบบบัญชีที่ดี มีเอกสารการรับเงินจ่ายเงิน สต็อกสินค้า ส่งสินค้าให้ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ประมวลรัษฎากร เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมอยู่ตลอดสำหรับการเข้าตรวจสอบของสรรพากร

ประเภทธุรกิจที่แตกต่างกันก็จะมีรายละเอียดในการทำบัญชีแตกต่างกัน เช่น ธุรกิจบริการ ต้องไม่ลืมที่จะคำนวณภาษีที่หัก ณ ที่จ่ายทุกครั้งที่เกิดการให้บริการ หรือธุรกิจผลิตสินค้าต้องตีความให้ถูกต้องว่าสินค้าใดผลิตเพื่อขาย สินค้าใดรับจ้างผลิต ซึ่งจะมีการลงบัญชีแตกต่างกัน สำหรับธุรกิจนำเข้า-ส่งออก จะต้องตรวจสอบพิกัดสินค้าที่นำเข้า หรือส่งออกเพราะหากมีการลงพิกัดผิดก็อาจจะถูกปรับเสียค่าใช้จ่ายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ธุรกิจสี่ขงและเช่าซื้อก็ต้องแยกแยะให้ชัดเจนว่าเป็นธุรกรรมเป็นประเภทใด การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือการให้เช่าก็จะมี การลงบัญชีที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชีสำหรับกิจการนั้นมีอยู่หลายประการหลักๆ คือ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ใช้ประกอบการตัดสินใจในภาวะสำคัญ และเพื่อประกอบการ

พิจารณาเป้าหมายของกิจการ นอกจากนั้น การทำบัญชียังมีประโยชน์เพื่อการสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมบุคลากร และทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เพื่อให้แน่ใจว่ามีการรายงานและดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร และเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการควบคุมและเพื่อหน้าที่ทางสังคม ซึ่งเจ้าของกิจการ กรรมการ ผู้ถือหุ้น ต้องตระหนักถึงการมีระบบบัญชีที่ดี

การจัดการทางบัญชีที่ดีต้องมีการจัดสายงานที่ดี มีระบบในการทำงานร่วมกัน ระบุหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการใช้กำลังคนที่เหมาะสมกับงาน มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การจูงใจให้เกิดการทำงานไปสู่เป้าหมาย เข้าใจธรรมชาติของบุคคล และมีระบบควบคุมที่มีเสถียรภาพ นักบัญชีที่ดี ต้องทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางบัญชี เช่น พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 มาตรฐานการบัญชี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการจัดการห้างหุ้นส่วนและบริษัท พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ ประมวลรัษฎากร กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น พ.ร.บ.โรงงาน พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม ประกาศของกรมทะเบียนการค้า และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นต้น

มาดูหน้าที่ของผู้จัดทำบัญชีกันว่า นอกจากจะต้องจัดทำบัญชีให้ถูกต้องแล้ว กรณีปกติ ผู้จัดทำบัญชีจะต้องเก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี กรณีเลิกกิจการ ก็ต้องเก็บเอกสารจนกว่าจะส่งมอบให้สารวัตรบัญชีและสารวัตรบัญชีเก็บไว้อย่างน้อยอีก 5 ปี (ส่งมอบภายใน 90 วัน ขยายได้ถึง 180 วัน) กรณีถูกตรวจสอบ อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้เก็บเกิน 5 ปีแต่ไม่เกิน 7 ปี ส่วนผู้ทำบัญชีจะต้องมีคุณสมบัติโดยเป็นผู้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรไทย มีความรู้ภาษาไทย ไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดตามกฎหมายบัญชี/สอบบัญชี เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี มีคุณวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี / สอบบัญชีหรือเทียบเท่า เข้าอบรมพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง อบรม 3 ปี 27 ชั่วโมง (เนื้อหาเกี่ยวกับบัญชีไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง แต่แต่ละปีต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง) และต้องแจ้งรายละเอียดการอบรมตามแบบ ส.บช. 7 ต่ออธิบดีภายใน 60 วัน นับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของทุกปี

ยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับกฎระเบียบและการจัดทำเอกสารทางบัญชีอีกมากมายที่ผู้สนใจจะเป็นผู้ประกอบการต้องหมั่นศึกษาหาข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลดีๆ เหล่านี้สามารถสืบค้นเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของ สสว. www.sme.go.th และเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ www.dbd.go.th จะเห็นได้ว่าถ้าท่านเตรียมตัวแต่เนิ่นๆ ก่อนเริ่มต้นทำธุรกิจ ท่านก็จะไม่ประสบปัญหาใดๆ

จุฑาทภัทร รัตนธำรงพรรณ
หัวหน้าส่วนรวบรวมแผนและนโยบาย
สำนักแผนยุทธศาสตร์และนโยบาย